

Zabezpieczanie długu celnego – Unijny Kodeks Celny

Podstawy prawne:

- Art. 89–100, art. 148 ust. 2 lit. c, art. 211 ust. 3 lit. c, art. 223 ust. 4, art. 233 ust. 1 lit. c i art. 262 ust. 1 unijnego kodeksu celnego (UKC)
- Art. 81–86, art. 242 ust. 2 i art. 250 rozporządzenia delegowanego (RD)
- Art. 147-164, art. 345 i art. 346 rozporządzenia wykonawczego (RW)
- Art. 7 i art. 8 przejściowego rozporządzenia delegowanego (PRD)

Rodzaje należności podlegających zabezpieczeniu:

Zabezpieczenie ważne w więcej niż jednym państwie członkowskim obejmuje kwotę powstałych lub mogących powstać należności celnych i innych należności należnych w związku z przywozem lub wywozem towarów (podatek VAT i akcyzowy w imporcie) – **art. 89 ust. 2 akapit pierwszy UKC.**

Zabezpieczenie ważne w jednym państwie członkowskim obejmuje co najmniej kwotę powstałych lub mogących powstać należności celnych – **art. 89 ust. 2 akapit drugi UKC.** Przypadki objęcia zabezpieczeniem podatku VAT i akcyzowego w imporcie są określone w ustawach regulujących te podatki. Co do zasady zabezpieczenie to jest pobierane w tych samych przypadkach, w których wymóg taki wynika z prawa celnego. Pod pewnymi warunkami zabezpieczenie zapłaty podatków nie jest jednak wymagane pomimo wymagalności zabezpieczenia potencjalnego długu celnego. Zabezpieczenie podatku nie jest także wymagane w przypadku, o którym mowa w art. 33a ustawy o podatku od towarów i usług.

Formy zabezpieczeń:

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po dniu 30 kwietnia 2016 r. będą stosowane zabezpieczenia w dwóch następujących formach:

- zobowiązanie gwaranta, a w okresie przejściowym także gwarancja bankowa lub ubezpieczeniowa,
- depozyt w gotówce.

Zabezpieczenie obowiązkowe:

Złożenie zabezpieczenia jest obowiązkowe w następujących przypadkach:

- korzystanie z procedury tranzytu unijnego z zastosowaniem systemu NCTS;

- prowadzenie magazynu czasowego składowania - **art. 148 ust. 2 lit. c UKC**;
- prowadzenie miejsca uznanego - **art. 115 w związku z art. 148 ust. 2 lit. c UKC**;
- prowadzenie składu celnego i korzystanie z pozostałych procedur specjalnych - **art. 195 ust. 1 akapit drugi i trzeci, 211 ust. 3 lit. c, 223 ust. 4 i 262 ust. 1 UKC**;
- dopuszczenie do obrotu – jako warunek zwolnienia towaru do procedury zamiast zapłaty – **art. 195 ust. 1 akapit pierwszy UKC i art. 244 RW**, w tym z odroczeniem terminu płatności należności celnych - **art. 110 UKC**.

Możliwe jest korzystanie przez organ celny z zabezpieczenia złożonego do danej operacji w kwocie przekraczającej kwotę zadeklarowaną w zgłoszeniu, jeżeli nie przekracza ona kwoty zabezpieczenia, również na skutek kontroli po zwolnieniu, o ile zabezpieczenie jest nadal ważne – **art. 89 ust. 4 akapit drugi i trzeci UKC**.

Zabezpieczenie nieobowiązkowe

Możliwość odstąpienia przez organy celne od wymogu złożenia zabezpieczenia występuje w przypadku, gdy kwota należności nie przekracza statystycznego progu wartości dla zgłoszenia - **art. 89 ust. 9 UKC**.

Zabezpieczenie niewymagane

Złożenie zabezpieczenia nie może być wymagane:

- od organów publicznych – **art. 89 ust. 7 UKC**;
- dla towarów przewożonych po Renie i Dunaju – **art. 89 ust. 8 lit. a UKC**;
- dla towarów przesyłanych transportem przesyłowym - **art. 89 ust. 8 lit. b UKC**;
- w szczególnych przypadkach odprawy czasowej – **art. 89 ust. 8 lit. c UKC i art. 81 RD**;
- dla morskiego i powietrznego tranzytu unijnego z zastosowaniem uproszczenia, o którym mowa art. 233 ust. 4 lit. e UKC – **art. 89 ust. 8 lit. d UKC**.

Zabezpieczenie niewymagane w okresie przejściowym

Do czasu upływu terminu ważności (oraz/albo najpóźniej do dnia 1 maja 2019 r.) pozwoleń wydanych na podstawie WKC dla procedur specjalnych innych niż tranzyt nie będzie wymagane złożenie zabezpieczenia, o ile na podstawie tych pozwoleń zabezpieczenie nie było wymagane. W uzasadnionych przypadkach będzie natomiast istniała możliwość zażądania przez organ celny zabezpieczenia na zasadach ogólnych dotyczących zabezpieczeń nieobowiązkowych.

Zabezpieczenie nie będzie także wymagane dla kolejowego tranzytu unijnego z zastosowaniem papierowego listu przewozowego CIM, jeżeli pozwolenie tak stanowi, dla morskiego i powietrznego tranzytu unijnego z zastosowaniem poziomu I uproszczeń –

najpóźniej do 1 października 2019 r. oraz dla morskiego i powietrznego tranzytu unijnego z zastosowaniem poziomu II uproszczeń – najpóźniej do 1 maja 2019 r.

Zabezpieczenie pobrane na podstawie WKC od osoby korzystającej z procedury, dla korzystania z której nie jest przewidziane złożenie zabezpieczenia na podstawie UKC

Z dniem 1 maja 2016 r. obowiązek złożenia zabezpieczenia będzie ciążył na prowadzącym skład celny. Nie będzie można natomiast żądać zabezpieczenia od osoby uprawnionej do korzystania z procedury składowania celnego. Do czasu utraty ważności pozwolenia na prowadzenie składu celnego, wydanego na podstawie WKC, nie będzie też obowiązywać ogólny wymóg złożenia zabezpieczenia, o którym mowa w art. 211 ust. 3 lit. c UKC. Jeżeli jednak organ celny uzna do tego czasu za uzasadnione pobranie zabezpieczenia na zasadach dotyczących zabezpieczeń nieobowiązkowych, będzie mógł zażądać złożenia takiego zabezpieczenia. Osobą zobowiązaną do jego złożenia będzie formalnie w takim wypadku prowadzący skład, jednakże dopuszczalnym jest kontynuacja ważności po dniu 30 kwietnia 2016 r. zabezpieczenia złożonego przed dniem 1 maja 2016 r. przez osobę uprawnioną do korzystania z procedury składu celnego lub nawet złożenie nowego zabezpieczenia przez tę osobę, jako osobę trzecią w rozumieniu art. 89 ust. 3 UKC.

Ważność pozwoleń na stosowanie zabezpieczenia generalnego/gwarancji generalnej wydanych na podstawie WKC

W okresie przejściowym po wejściu w życie nowych przepisów unijnych pozwolenia na złożenie zabezpieczenia generalnego wydane przed dniem 1 maja 2016 r. zachowają ważność, jednak nie dłużej niż do 1 maja 2019 r. albo do ponownej oceny pozwolenia. W dotychczasowych pozwoleniach dotyczących zabezpieczeń w procedurach celnych innych niż tranzyt nie określa się wysokości zabezpieczenia generalnego ani tym bardziej kwoty referencyjnej. Wysokość zabezpieczenia generalnego jest określona w potwierdzeniu złożenia zabezpieczenia. Ponieważ projektowane przepisy przejściowe w ustawie o zmianie ustawy – Prawo celne oraz niektórych innych ustaw przewidują, iż pozwolenia te pod rządami nowych przepisów unijnych będą traktowane jako pozwolenia na złożenie zabezpieczenia generalnego w pełnej wysokości (100% kwoty referencyjnej), kwota zabezpieczenia generalnego faktycznie złożonego na podstawie „starego” pozwolenia będzie od dnia 1 maja 2016 r. uznawana za kwotę referencyjną dla tego pozwolenia.

Wysokość kwoty referencyjnej dla takiego pozwolenia będzie równa kwocie określonej w potwierdzeniu złożenia zabezpieczenia, a w przypadku kilku potwierdzeń dotyczących tego pozwolenia, sumie kwot określonych w tych potwierdzeniach. Treści przedmiotowych pozwoleń w celu określenia powyższej kwoty referencyjnej nie należy zmieniać. Natomiast w sytuacji, gdy kwota zabezpieczenia generalnego złożonego na podstawie „starego” pozwolenia okaże się mniejsza od kwoty referencyjnej ustalonej zgodnie z nowymi przepisami unijnymi, konieczne będzie złożenie dodatkowego zabezpieczenia. Do czasu wygaśnięcia tego pozwolenia dodatkowe zabezpieczenie może być składane w jednej z dotychczasowych form określonych w art. 193 WKC, z tym, że treść gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej powinna określać objęte nią operacje celne zgodnie z nowymi przepisami

unijnymi. Termin ważności gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych może być przedłużany do czasu wygaśnięcia powyższego pozwolenia, nie dłużej jednak niż do 1 maja 2019 r.

Podstawą do dokonania ponownej oceny pozwolenia na stosowanie zabezpieczenia generalnego jest w szczególności obniżenie kwoty zabezpieczenia w stosunku do kwoty referencyjnej oraz objęcie zabezpieczeniem nowego pozwolenia dotyczącego procedury/operacji.

Dotychczasowe pozwolenia na stosowanie gwarancji generalnej dla przewozów towarów w ramach wspólnej/wspólnotowej procedury tranzytu i na zwolnienie z gwarancji generalnej dla przewozów towarów w ramach wspólnej/wspólnotowej procedury tranzytu zachowują swoją ważność. UKC nie posiada jednak odpowiednika załącznika 44c do RWKC i w związku z tym treść pozwoleń odnoszących się do towarów objętych ww. załącznikiem powinna zostać odpowiednio dostosowana.

System teleinformatyczny dla zabezpieczeń ważnych w więcej niż jednym państwie członkowskim

Do przechowywania i wymiany informacji dotyczących zabezpieczeń ważnych w więcej niż jednym państwie członkowskim przewidziany został system elektroniczny – **art. 147 RW**. Wdrożenie tego systemu planowane jest na 2020 r. (decyzja wykonawcza 2014/255/UE).

Zobowiązanie gwaranta zgodnie z UKC

W nowych przepisach unijnych uregulowane zostały zasady przyjmowania przez organ celny zabezpieczenia w formie zobowiązania gwaranta dla wszystkich rodzajów operacji – **art. 92 ust. 1 lit. c i art. 94 UKC**.

Wprowadzony został obowiązek wyznaczenia przez gwaranta adresu i pełnomocnika w każdym kraju, w którym ważne jest zobowiązanie gwaranta - **art. 82 ust. 1 RD**.

Cofnięcie uznania gwaranta lub zobowiązania gwaranta oraz odwołania zobowiązania gwaranta będzie następować z 16-dniowym okresem wejścia w życie i bez wpływu na towary objęte wówczas procedurą/czasowym składowaniem – **art. 82 ust. 2 i 3 RD oraz art. 151 ust. 1-4 RW**.

Wzory zobowiązań gwaranta zgodnie z UKC

Nowe prawo unijne przewiduje wzory zobowiązań gwaranta dla wszystkich rodzajów operacji – **art. 151 ust. 5 i 6 oraz art. 160 ust. 1 akapit 2 RW (załączniki 32-01, 32-02 i 32-03)**. Istnieje możliwość złożenia zobowiązania gwaranta na innym wzorze, zgodnie z prawem krajowym, jeśli odnosi ono będzie taki sam skutek prawny – **art. 151 ust. 7 RW**. Po wejściu w życie zmiany ustawy – Prawo celne, dostosowującej prawo krajowe do nowego prawa unijnego, planowane jest wydanie przez Ministra Finansów rozporządzenia w tej sprawie.

Punkt 2 „Zobowiązania gwaranta - Zabezpieczenie generalne”, którego wzór stanowi załącznik 32-03 do rozporządzenia wykonawczego, zawiera postanowienia określające nowe

zasady uiszczania kwot należności żądanych przez organ celny. Postanowienia te stanowią, m.in., że:

- 1) gwarant „zobowiązuje się bezzwłocznie uiścić żądane kwoty do wysokości limitu wyżej wspomnianej maksymalnej kwoty” (tzn. kwoty określonej w pkt 1 „Zobowiązania gwaranta”),
- 2) „kwota ta (tzn. ww. maksymalna kwota) nie może zostać pomniejszona o kwoty, które na mocy niniejszego zobowiązania (tzn. „Zobowiązania gwaranta”) zostały już zapłacone”, co oznacza, że po zapłacie żądanej kwoty maksymalna kwota podlega „odnowieniu” do wysokości określonej w pkt 1 „Zobowiązania gwaranta”,
- 3) „chyba że wystąpiono wobec niżej podpisanego (tzn. gwaranta) o zapłatę należności poniesionych w trakcie operacji celnej, która rozpoczęła się przed otrzymaniem danego wezwania do zapłaty lub w ciągu następnych 30 dni”, co oznacza, że gdy gwarant otrzyma takie wezwanie do zapłaty, to w stosunku do operacji celnych, które rozpoczęły się przed otrzymaniem wezwania lub w ciągu następnych 30 dni, zobowiązanie gwaranta do zapłaty będzie ograniczone łącznie do wysokości maksymalnej kwoty gwarancji określonej w pkt 1 „Zobowiązania gwaranta”. Odnowienie odpowiedzialności gwaranta do maksymalnej kwoty, o którym mowa w pkt 2, nastąpi tylko w stosunku do należności poniesionych w trakcie operacji celnych, które rozpoczęły się dopiero po upływie 30 dni od dnia otrzymania przez gwaranta powyższego wezwania do zapłaty.

Zgodnie z powyższym, jeżeli gwarant po otrzymaniu pierwszego wezwania do zapłaty otrzyma kolejne wezwanie do zapłaty należności poniesionych w trakcie operacji celnej, która rozpoczęła się przed otrzymaniem pierwszego wezwania do zapłaty lub w ciągu następnych 30 dni, to będzie obowiązany do uiszczenia tej należności do wysokości limitu maksymalnej kwoty określonej w pkt 1 „Zobowiązania gwaranta”, pomniejszonej o kwotę należności uiszczonych na podstawie pierwszego wezwania do zapłaty. Dotyczyć to będzie wszystkich wezwań do zapłaty należności poniesionych w wyniku operacji celnych, które rozpoczęły się przed otrzymaniem pierwszego wezwania do zapłaty lub w ciągu następnych 30 dni.

Powyższe postanowienia można zilustrować przykładem:

Maksymalna kwota określona w pkt 1 „Zobowiązania gwaranta - Zabezpieczenie generalne” wynosi 1000 PLN.

W okresie ważności powyższego „Zobowiązania” powstały następujące należności poniesione w trakcie operacji celnych objętych „Zobowiązaniem”:

- 1) 100 PLN – należność poniesiona w trakcie operacji celnej, która rozpoczęła się 20 maja,
- 2) 500 PLN – należność poniesiona w trakcie operacji celnej, która rozpoczęła się 25 maja,
- 3) 400 PLN – należność poniesiona w trakcie operacji celnej, która rozpoczęła się 17 czerwca,
- 4) 1000 PLN – należność poniesiona w trakcie operacji celnej, która rozpoczęła się 2 lipca.

Gwarant otrzymał:

- w dniu 1 czerwca - wezwanie do zapłaty należności w wys. 100 PLN, o której mowa w pkt 1, którą uiścić – limit odpowiedzialności gwaranta uległ zmniejszeniu do wysokości 900 PLN,
- w dniu 11 czerwca - wezwanie do zapłaty należności w wys. 500 PLN, o której mowa w pkt 2, którą uiścić – limit odpowiedzialności gwaranta uległ zmniejszeniu do wysokości 400 PLN,
- w dniu 27 czerwca - wezwanie do zapłaty należności w wys. 400 PLN, o której mowa w pkt 3, a uiścić tylko kwotę 400 PLN (czyli do wysokości aktualnego limitu) – limit odpowiedzialności gwaranta uległ zmniejszeniu do „0”,
- w dniu 12 lipca - wezwanie do zapłaty należności w wys. 1000 PLN, o której mowa w pkt 5, którą gwarant jest obowiązany uiścić w pełniej wysokości, ponieważ z dniem 1 lipca limit

odpowiedzialności gwaranta uległ „odnowieniu” do wysokości maksymalnej kwoty określonej w pkt 1 „Zobowiązania gwaranta”.

W tym kontekście należy dodać, że zgodnie z art. 151 ust. 3 RW gwarant może w każdej chwili odwołać swoje zobowiązanie. Gwarant powiadamia o takim odwołaniu urząd celny zabezpieczenia. Zgodnie z art. 82 ust. 3 RD odwołanie zobowiązania przez gwaranta staje się skuteczne szesnastego dnia następującego po dniu, w którym odwołanie zostało zgłoszone przez gwaranta do urzędu celnego, w którym złożono zabezpieczenie.

Zgodnie z art. 151 ust. 4 RW odwołanie zobowiązania gwaranta nie dotyczy towarów, które w chwili, gdy odwołanie stało się skuteczne, zostały już objęte procedurą celną lub czasowym składowaniem i nadal pozostają nimi objęte na mocy tego odwołanego zobowiązania.

Zgodnie z art. 147 RW do wymiany i przechowywania informacji dotyczących zabezpieczeń, które mogą zostać wykorzystane w więcej niż jednym państwie członkowskim, będzie wykorzystywany system teleinformatyczny ustanowiony w tym celu zgodnie z art. 16 ust. 1 UKC. Zarejestrowanie w unijnym systemie teleinformatycznym zobowiązania gwaranta, które może być wykorzystane w więcej niż jednym państwie członkowskim, powinno umożliwić jego stosowanie w operacjach celnych dokonywanych we wszystkich państwach członkowskich wskazanych w zobowiązaniu i do pełnej wysokości kwot referencyjnych przypisanych tym operacjom.

Jednak do czasu wdrożenia powyższego systemu teleinformatycznego w 2020 r. zabezpieczenie ważne w wielu państwach członkowskich będzie można stosować tylko do wysokości kwot referencyjnych przypisanych każdemu z tych państw w pozwoleniu na złożenie zabezpieczenia generalnego.

W przypadku pozwolenia na złożenie zabezpieczenia generalnego udzielonego przez polski organ celny kwotę referencyjną oraz wysokość kwoty zabezpieczenia określa się w PLN. Zabezpieczenie generalne powinno być złożone w urzędzie obsługującym organ celny udzielający pozwolenia w wysokości wynikającej z tego pozwolenia (odpowiednio: 100%, 50%, 30% kwoty referencyjnej). Potwierdzenie złożenia zabezpieczenia, wygenerowane poza systemem OSOZ2, będzie obejmować całość zabezpieczenia. Części kwoty referencyjnej przysługujące do wykorzystania w poszczególnych państwach członkowskich będą przez nie rejestrowane na podstawie informacji przekazanej przez polski organ celny przyjmujący zabezpieczenie zwany urzędem zabezpieczenia. Wielkość części kwoty referencyjnej przypadających na poszczególne państwa będzie określona w treści pozwolenia wydanego przez polski organ celny.

Przedłużanie ważności zabezpieczeń złożonych na podstawie WKC

Pozwolenia na stosowanie zabezpieczenia generalnego udzielone przed dniem 1 maja 2016 r., zachowają po tym terminie ważność na zasadach określonych w art. 251 ust. 1 RD.

Zabezpieczenie generalne złożone w formie dotychczasowej gwarancji bankowej albo ubezpieczeniowej będzie można stosować po dniu 30 kwietnia 2016 r. do dnia utraty ważności przez „stare” pozwolenie na stosowanie zabezpieczenia generalnego, którego dotyczy to zabezpieczenie, pod warunkiem złożenia właściwemu organowi celnemu pisemnego oświadczenia gwaranta, iż wyraża zgodę na objęcie tą gwarancją należności powstałych lub mogących powstać w wyniku operacji celnych dokonywanych po tym

terminie na podstawie unijnego kodeksu celnego i określi te operacje, a także zobowiąże się do zapłaty w przewidzianym terminie kwot tych należności.

Przykładowy wzór powyższego oświadczenia, w formie aneksu do gwarancji, znajduje się na stronie Ministerstwa Finansów:

<http://www.finanse.mf.gov.pl/clo/unijny-kodeks-celny-wdrozenie/ukc> .

Złożenie wyżej wymienionego oświadczenia jest konieczne z uwagi na zmiany w regulacjach celnych, które wejdą w życie z dniem 1 maja 2016 r., określających poszczególne operacje/procedury celne.

Nowe unijne przepisy celne w sposób odmienny od dotychczasowego definiują operacje celne objęte obowiązkiem złożenia zabezpieczenia, co powoduje konieczność dostosowania do nich treści „starych” gwarancji w sposób umożliwiający ich stosowanie również po dniu 30 kwietnia 2016r.

Pozostawienie treści gwarancji bez jej uaktualnienia w powyższym zakresie uniemożliwi po dniu 30 kwietnia 2016 r. ustalenie, czy należność celna, która powstała po tym terminie w odniesieniu do towarów objętych operacjami celnymi dokonanymi na podstawie nowych przepisów, jest objęta gwarancją.

Odpowiedzialność gwaranta z tytułu „starej” gwarancji, która będzie stosowana po dniu 30 kwietnia 2016 r. w wyniku złożenia przez gwaranta właściwego oświadczenia (aneksu), pozostanie taka, jaka wynika z dotychczasowej treści gwarancji i tego aneksu. Oznacza to, zgodnie z pkt 2 aneksu, którego wzór został umieszczony na stronie Ministerstwa Finansów, że pozostałe postanowienia gwarancji pozostają bez zmian. Dotyczyć to może w szczególności: górnej granicy odpowiedzialności gwaranta, redukcji kwoty gwarancji o kwotę wypłaconą na żądanie beneficjenta, ograniczenia okresu powstawania zobowiązań celnych i podatkowych objętych gwarancją, okresu odpowiedzialności gwaranta, możliwości zastąpienia gwarancji zabezpieczeniem w formie kaucji, terminu realizacji wypłaty z gwarancji na żądanie beneficjenta, obowiązku przedłożenia wraz z tym żądaniem bankowej karty wzorów podpisów, itp. Wzór aneksu do gwarancji opublikowany na ww. stronie internetowej Ministerstwa Finansów należy traktować jako przykładowy, co oznacza możliwość modyfikacji jego treści w celu doprecyzowania jego postanowień.

Przykładowo, w pkt 2 aneksu zamiast ogólnego sformułowania „pozostałe postanowienia gwarancji pozostają bez zmian” można wymienić wszystkie dotychczasowe postanowienia gwarancji, które nie ulegają zmianie. W celu prawidłowego sformułowania treści aneksu wskazane jest wcześniejsze jej uzgodnienie z właściwym organem celnym.

Nie ma natomiast możliwości złożenia aneksu do posiadanego przez przedsiębiorcę dokumentu gwarancyjnego, który poszerzałby zakres długów o długi wynikające z nowych operacji w celu używania takiego zabezpieczenia do nowych pozwoleń na te operacje.

Ponieważ w dokumentach gwarancji generalnych do procedury tranzytu nie są powoływane przepisy WKC, a ich treść nie różni się zasadniczo od wzoru zobowiązania gwaranta, nie będzie wymagane ich aneksowanie (w tym w zakresie zmiany nazwy na „zabezpieczenie generalne”). Dostosowanie wzorów dokumentów zabezpieczenia generalnego powinno być jednak dokonane przy okazji pierwszego aneksowania zabezpieczenia dokonanego po 1 maja 2016 r. Informacja dotycząca tranzytu unijnego i tranzytu TIR znajduje się na stronie Ministerstwa Finansów:

<http://www.finanse.mf.gov.pl/documents/766655/42edcd4f-5938-4b6a-9077-cebe5a8057b>

Wskazanie przez osobę składającą zabezpieczenie gotówkowe operacji, które mają być nadal objęte tym zabezpieczeniem od dnia 1 maja 2016 r., powinno zostać dokonane w takiej samej formie, w jakiej dotychczasowe operacje zostały wskazane pierwotnie. W przeciwnym wypadku zabezpieczenie to nie będzie mogło być użyte po 30 kwietnia 2016r.

Gdy zabezpieczenie w formie depozytu gotówkowego będzie po dniu 30 kwietnia 2016 r. (w okresie przejściowym) niewystarczające, należy złożyć zabezpieczenie dodatkowe lub zastąpić poprzednie nowym, ze wskazaniem nowych podstaw prawnych, ale na starych zasadach w pozostałym zakresie, tzn. np. bez podziału kwot pomiędzy procedury, pod warunkiem, że zabezpieczenie to nie będzie używane do operacji dokonywanych w ramach nowych pozwoleń na te operacje.

Kwota referencyjna

Kwota referencyjna zabezpieczenia generalnego to kwota odpowiadająca wysokości należności celnych i, w określonych przypadkach, innych opłat, powstałych lub mogących powstać w każdym momencie korzystania z zabezpieczenia generalnego (przy fikcyjnym założeniu, że długi mogące powstać rzeczywiście powstaną oraz przy zastosowaniu najwyższych możliwych stawek celnych). Jest ona ustalana przez urząd celny zabezpieczenia we współpracy z osobą zobowiązaną do złożenia zabezpieczenia oraz weryfikowana z urzędu lub na wniosek osoby, od której wymagane jest złożenie zabezpieczenia— **art. 155 RW**.

Sposób szacowania kwoty referencyjnej

Sposoby ustalania kwoty referencyjnej zostały uregulowane w art. 155 RW. W myśl ustępu 4 tego artykułu, w przypadku posiadania danych niezbędnych do obliczenia kwoty należności mających podlegać zabezpieczeniu, kwota ta jest obliczana na podstawie informacji o operacjach z ostatnich 12 miesięcy i szacowanej wielkości zamierzonych operacji. Zgodnie z ostatnim akapitem ustępu 3 tego artykułu, gdy urząd celny zabezpieczenia nie dysponuje informacjami niezbędnymi do określenia kwoty referencyjnej, kwotę tę ustala się w wysokości 10000 EUR dla każdego zgłoszenia lub deklaracji. Ta ostatnia zasada powinna jednak mieć zastosowanie w sytuacjach, gdy oszacowanie innej ryczałtowej kwoty jest rzeczywiście wykluczone, a jednocześnie, gdy możliwe jest oszacowanie liczby zgłoszeń lub deklaracji. Należy zatem traktować wystąpienie w praktyce tego przypadku jako bardzo mało prawdopodobne.

W przypadkach, gdy osoba prowadząca skład celny, niebędąca jednocześnie osobą korzystającą z procedury składu celnego, nie ma dostępu do danych umożliwiających obliczenie kwoty mogącego powstać długu celnego, w tym do informacji na temat liczby zgłoszeń, kwota referencyjna powinna być **szacowana** na podstawie parametrów najbardziej odpowiadających specyfice prowadzonej działalności (szacunkowe ryczałtowe kwoty przypisywane jednolitym jednostkom, takim jak zgłoszenia celne, kontenery, kilogramy, opakowania). Te same zasady winny mieć zastosowanie do szacowania kwoty referencyjnej zabezpieczenia składanego przez osobę prowadzącą magazyn celny.

Zabezpieczenie w obniżonej kwocie i zwolnienie z obowiązku jego złożenia

Możliwość **obniżenia** kwoty zabezpieczenia generalnego, włącznie ze **zwolnieniem** z obowiązku złożenia zabezpieczenia, dotyczy potencjalnych długów celnych po spełnieniu podmiotowych kryteriów solidności i wypłacalności – **art. 89 ust. 5 w związku z art. 95 ust. 2 UKC, art. 84 RD i art. 158 ust. 1 RW.**

Zwolnienie z obowiązku złożenia zabezpieczenia generalnego, o którym mowa w art. 95 ust. 2 UKC jest podstawą prawną do niepobierania „rzeczywistego” zabezpieczenia przez organ celny w sytuacji, gdy złożenie zabezpieczenia jest co do zasady obowiązkowe. Dla procedur specjalnych innych niż tranzyt obowiązek złożenia zabezpieczenia wynika z art. 211 ust. 3 lit. c UKC. Natomiast przepisy art. 95 ust. 2 UKC, art. 84 RD i art. 158 RW wprowadzają możliwość obniżenia kwoty tego zabezpieczenia do poziomu 50, 30 lub 0% kwoty referencyjnej tego zabezpieczenia. W tym ostatnim przypadku, pomimo niepobrania przez organ „rzeczywistego” zabezpieczenia, dla celów zwalniania towarów do procedury zabezpieczenie traktuje się jak złożone.

Dla celów uzyskania obniżenia kwoty zabezpieczenia, w tym zwolnienia z obowiązku jego złożenia, należy spełnić warunki wymienione w art. 84 RD, a więc warunki takie jak przewidziane dla AEO. Przepisy art. 84 nie przewidują „automatycznego” zwalniania podmiotu AEO ze złożenia zabezpieczenia, jednakże w praktyce fakt uprzedniego sprawdzenia takiego podmiotu według tych samych kryteriów spowoduje, że jedynie w wyjątkowych przypadkach organ celny mógłby zakwestionować spełnianie przez podmiot AEO warunków zwolnienia z obowiązku złożenia przezeń zabezpieczenia generalnego.

Zgodnie z art. 84 ust. 3 lit. I RD, zwolnienia z obowiązku złożenia zabezpieczenia generalnego udziela się wyłącznie osobom będącym w stanie wykazać, że ich sytuacja finansowa umożliwia im wywiązanie się ze spoczywających na nich zobowiązań w odniesieniu do części kwoty referencyjnej nieobjętej zabezpieczeniem. Przepis ten, zdaniem Departamentu Ceł należy interpretować przy użyciu racjonalnej i celowościowej wykładni prawa, a zatem jako przepis wymagający zbadania finansowej sytuacji osoby w kontekście poziomu realnie mogących powstać zobowiązań tej osoby. Innymi słowy, organ celny nie powinien oceniać tej sytuacji odnosząc się wyłącznie do kwoty referencyjnej zabezpieczenia (stanowiącej zawsze 100% kwoty należności przy założeniu, że w każdej procedurze specjalnej istnieje możliwość ich powstania), lecz do kwoty długu, co do którego istnieje realne ryzyko jego powstania.

W przypadku zabezpieczenia powstałych długów celnych istnieje możliwość **obniżenia** kwoty zabezpieczenia dla AEO – **art. 89 ust. 5 w związku z art. 95 ust. 3 UKC i art. 158 ust. 2 RW.**

W myśl art. 95 ust. 3 UKC i art. 158 ust. 2 RW, upoważniony przedsiębiorca w zakresie uproszczeń uprawniony jest do uzyskania pozwolenia na stosowanie zabezpieczenia generalnego w kwocie obniżonej do poziomu 30% kwoty referencyjnej zabezpieczenia w przypadkach, gdy zabezpieczenie to pokrywać ma długi celne, które powstały. Przypadek taki niewątpliwie ma zatem również zastosowanie do odroczenia terminu płatności należności celnych. Zabezpieczenie w takiej sytuacji nie stanowi zabezpieczenia odrębnego w stosunku do tego, które jest wymagane dla powstałych długów.

Monitorowanie kwoty referencyjnej

Monitorowanie kwoty referencyjnej oznacza zapewnienie, aby kwota należności celnych oraz innych opłat podlegających zabezpieczeniu nie przekroczyła kwoty referencyjnej w okresie korzystania z zabezpieczenia.

Monitorowanie kwoty referencyjnej jest dokonywane przez osobę zobowiązaną do złożenia zabezpieczenia (**art. 156 RW**) oraz organ celny (**art. 89 ust. 6 UKC**).

Dodatkowo, osoba, od której wymagane jest złożenie zabezpieczenia, zgodnie z art. 156 akapit 2 RW, ma obowiązek informowania urzędu celny zabezpieczenia o przekroczeniu kwoty referencyjnej w celu jej podwyższenia.

Sposoby monitorowania kwoty referencyjnej przez organ celny zgodnie z UKC

- zgodnie z literalnym brzemieniem unijnego prawa celnego, monitorowanie kwoty referencyjnej przez organ celny powinno odbywać się:
- na podstawie każdego zgłoszenia celnego i przed zwolnieniem towaru do procedury – dla dopuszczenia do obrotu w procedurze standardowej i tranzytu unijnego w systemie NCTS2 - **art. 157 ust. 1 zdanie pierwsze i ust. 2 RW**;
- na podstawie każdego zgłoszenia uzupełniającego – dla dopuszczenia do obrotu w formie zgłoszenia uproszczonego i wpisu do rejestru przedsiębiorcy - **art. 157 ust. 1 zdanie drugie RW**;

W formie regularnego i odpowiedniego audytu – dla czasowego składowania, procedur specjalnych innych niż tranzyt (z wyjątkiem uproszczenia, o którym mowa w art. 233 ust. 4 lit. e UKC oraz samoobsługi celnej - **art. 148 ust. 2 akapit drugi UKC i art. 157 ust. 3 RW**).

Audyt jako forma monitorowania kwoty referencyjnej

Monitorowanie kwoty referencyjnej w formie audytu w podstawowym rozumieniu oznacza regularną kontrolę po odprawie polegającą na sprawdzaniu, czy kwota należności celnych oraz innych opłat podlegających zabezpieczeniu nie przekroczyła kwoty referencyjnej w okresie korzystania ze złożonego zabezpieczenia generalnego. Będzie ono dokonywane przez organ celny zobowiązany do monitorowania pozwolenia dotyczącego procedury/operacji (tzn. dyrektora izby celnej, który wydał decyzję o uznaniu miejsca lub naczelnika urzędu celnego, który udzielił pozwolenia na prowadzenie magazynu czasowego składowania lub składu celnego).

W celu zapewnienia organom celnym regularnego i odpowiedniego audytu, o którym mowa w art. 157 ust. 3 RW, osoba wnioskująca o wydanie pozwolenia na stosowanie zabezpieczenia generalnego powinna wskazać organowi celnemu sposób w jaki będzie monitorować i rozliczać transakcje w obrocie towarowym z zagranicą, realizowane w granicach wyznaczonej kwoty referencyjnej. Należy przy tym wskazać rodzaj i formę stosowanej ewidencji, ewentualnie system informatyczny, w którym będzie prowadzone rozliczanie zabezpieczenia lub zwalniania z zabezpieczenia.

Sposoby monitorowania kwoty referencyjnej przez organ celny w okresie przejściowym

Monitorowanie kwoty referencyjnej przez organ celny do czasu wdrożenia nowego unijnego systemu zarządzania zabezpieczeniami dokonywane będzie:

- na podstawie każdego zgłoszenia celnego i przed zwolnieniem towaru do procedury – dla dopuszczenia do obrotu, końcowego przeznaczenia, odprawy czasowej i uszlachetniania czynnego - w procedurze standardowej, a także dla tranzytu – zarówno w procedurze standardowej, jak i uproszczonej;
- na podstawie zgłoszenia uproszczonego - dla dopuszczenia do obrotu, końcowego przeznaczenia, odprawy czasowej i uszlachetniania czynnego w przypadku procedury uproszczonej w formie zgłoszenia uproszczonego;
- na podstawie każdego zgłoszenia uzupełniającego – dla dopuszczenia do obrotu, końcowego przeznaczenia, odprawy czasowej i uszlachetniania czynnego w przypadku procedury uproszczonej w formie wpisu do rejestru zgłaszającego;
- w formie regularnego i odpowiedniego audytu – dla czasowego składowania (w miejscach uznanych i magazynach czasowego składowania) i składowania celnego.

Wnioski i pozwolenia na stosowanie zabezpieczenia generalnego

Dane dla wniosków i pozwoleń na stosowanie zabezpieczenia generalnego (w tym z obniżoną kwotą i zwolnieniem ze złożenia zabezpieczenia) zostały określone w **Załącznikach A do RD i RW pod kodem rodzaju wniosku/ pozwolenia o nr 4a**. Przewidziano jeden zestaw danych dla wniosku i jeden dla pozwolenia (zabezpieczenia tranzytowe nie będą uregulowane odrębnie). Zrezygnowano z formularzy wniosków i pozwoleń.

Do czasu wejścia w życie projektowanego rozporządzenia MF w sprawie danych istnieje możliwość posłatkowego **używania dotychczasowych wzorów wniosków**, z dostosowaniem do nowego prawa unijnego, tzn. z **dotychczasowymi danymi poza tranzytem: geograficzny obszar ważności-Unia, rodzaj procedur, kwota referencyjna i poziom zabezpieczenia**. W rozporządzeniu MF w sprawie danych pozostaną odrębne zestawy danych dla wniosków o wydanie pozwoleń na złożenie zabezpieczenia generalnego poza tranzytem i w tranzycie.

Organem właściwym do przyjęcia wniosku i wydania pozwolenia na stosowanie zabezpieczenia generalnego będzie dyrektor izby celnej właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania wnioskodawcy.

Podział kwoty referencyjnej

Oddzielne numery referencyjne zabezpieczenia generalnego, składanego na podstawie pozwolenia na stosowanie tego zabezpieczenia zgodnie z UKC, nadawane będą dla potrzeb każdego rodzaju operacji nie wymagających pozwolenia lub każdego pozwolenia na korzystanie procedury specjalnej, a także co do zasady – każdego pozwolenia na prowadzenie magazynu czasowego składowania lub składu celnego i każdej decyzji o uznaniu miejsca – w celu zapewnienia prawidłowego monitorowania poszczególnych części kwoty referencyjnej przypisanych do każdego rodzaju operacji/każdego pozwolenia/decyzji.

Z uwagi na szereg wymogów wynikających z przepisów unijnego prawa celnego, „ruchome” korzystanie z części kwoty referencyjnej, przypisanych poszczególnym operacjom nie wymagającym pozwolenia lub każdemu pozwoleniu na procedurę specjalną/czasowe składowanie, nie będzie możliwe po okresie przejściowym. Wśród tych wymogów należy wymienić wprowadzone przez art. 95 UKC odrębne traktowanie zabezpieczeń generalnych pokrywających długi celne mogące powstać i powstałe (różne skale poziomów zabezpieczenia), przewidziane w art. 157 RW różne sposoby monitorowania kwoty referencyjnej dla poszczególnych grup procedur, ale przede wszystkim wymóg podania kwoty i numeru referencyjnego zabezpieczenia w każdym pozwoleniu na procedurę/czasowe składowanie. W konsekwencji podział kwoty referencyjnej dla danego przedsiębiorcy, na poziomie pozwolenia na stosowanie zabezpieczenia generalnego i numeru referencyjnego zabezpieczenia (GRN), będzie dokonywany na poszczególne procedury nie wymagające pozwolenia, a także poszczególne pozwolenia na korzystanie z procedury lub, odpowiednio, prowadzenie magazynu czasowego składowania, miejsca uznanego i składu celnego.

W przypadku przedsiębiorców wprowadzających do magazynu, składu lub miejsca uznanego towary obejmowane następnie przez nich samych procedurami celnymi, będzie to oznaczać konieczność rejestrowania dwóch odrębnych zabezpieczeń: dla celów składowania, a następnie objęcia procedurą. Wobec braku możliwości zarejestrowania zabezpieczenia dla tych dwóch celów pod jednym GRN, jedynym dopuszczalnym sposobem uniknięcia przez takich przedsiębiorców złożenia zabezpieczenia na potrzeby składowania towarów przed objęciem ich procedurą, będzie uzyskanie zwolnienia z obowiązku złożenia zabezpieczenia, o którym mowa w art. 95 ust. 2 UKC.

Dopuszczalne jednak jest nadanie jednego GRN dla więcej niż jednego magazynu, składu lub miejsca uznanego, gdy dotyczy to tego samego prowadzącego i jednego organu celnego wydającego pozwolenia/decyzje.

Podział kwoty referencyjnej na poziomie pozwoleń na stosowanie zabezpieczenia generalnego powinien być taki jak dla GRN.

Podział kwoty referencyjnej na poziomie zobowiązania gwaranta określony jest we wzorze zobowiązania gwaranta stanowiącym załącznik 32-03 do RW. Przewidziano w nim podział kwoty zabezpieczenia generalnego według poszczególnych rodzajów operacji – co oznacza, że nie jest konieczne wystawianie przez gwaranta oddzielnych zobowiązań dla poszczególnych operacji. Jak najbardziej jest prawidłowym wystawienie przez gwaranta jednego łącznego zobowiązania dla kilku rodzajów operacji, na łączną kwotę stanowiącą sumę kwot referencyjnych ustalonych odrębnie dla każdej operacji.